SLOVENEC.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejeman velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejeman veljá: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan veljá 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2, II., 30.

Naznanila (inserati) se sprejemajo in veljá tristopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr. če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanji se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izvzemši nedelje in praznike, ob ½6. uri popoludne.

Štev. 271. **V Ljubljani,** v torek 25. novembra 1890. **Letnik XVIII.**

Holandski kralj — mrtev.

Poslednji Oranovec, kralj Viljem III., čegar rod je tako imenitno in važno ulogo igral v povestnici reformacije in Holandske, preselil se je, kakor brzojavke iz Haage in Amsterdama poročajo, vsled starosti in bolezni iz te solzne doline v večnost.

Kralj Viljem je torej poslednji Oranovec. Staršega sina položilo je v grob njegovo prostopašno življenje, mladostne hibe uničile so i plemenitega in jako izobraženega, nadarjenega mlajšega njegovega sina, princa Aleksandra.

Kralj Viljem oženil se je vsled bojazni, da ne bi kraljestvo njegovo po izumretji oranskega rodú postalo žrtva notranjim in inomejnim homatijam, skoro 70letni starček pred 9 leti s princezinjo Viljemino z Waldecka.

Pričakovani princ iz tega zakona se ni sicer porodil, temveč sedaj osem let stara dedica prestola holandskega, princezinja Viljemina. V tem deteti strinjajo se nadeje holandske. Ko bi i ta hčerka prominola, oglasi se za dedščino svojo gotovo sedanji vladar brunšviški, princ Albreht Hohencollerski, sin princezinje Marije Nizozemske. Vlada Hohencollerja na Nizozemskem pomenila bi dandanašnje začetek koncu samostalnosti te države. Nemci imajo že davno skomine do bogatih nizozemskih morskih kolonij, in Hohencollerji se že davno smatrajo za dediče Orancev, kajti v grbu svojem imajo že od leta 1713, tedaj od miru v Utrechtu, znak in naslov oranskih knezov. Kar se pa tiče Luksemburga, preide to na podlagi starejših in leta 1839. zopet odobrenih pogodb na princa Adolfa Nasavskega, sorodnika baš izumrlega rodú oransko-nasavskega.

Vprašanje luksemburško more, kakor so danes politični odnošaji, pospešiti nemško-francosko vojno. Umrli kralj poznal je dobro ta položaj ter se ločil s trpkimi čuti s tega sveta. Oranovci pohajajo iz revolucijske dinastije, često so imeli opraviti s prekucijami, in vlada umršega kralja, ki je vlado nastopil v 17. dan marca l. 1849., polna je samih ustavnih bojev, ki so grenili vladne dneve in misli kraljeve, koji je zaradi tega rad iskal in ljubil samoto.

Toda vlada pokojnega kralja bila je povsem za Holandsko prospešna. Za vlade njegove izvršila se je preosnova državne in sodne uprave, vrejene so bile holandske finance, zgrajeno mnogo železnic in preplavov, završilo izsuševanje harlemskega jezera, in l. 1853. po burnih borbah bila je na Holandskem reaktivovana katoliška hierarhija. Zdaj imajo sicer v holandskih zbornicah večino konservativci (spojeni katoliki in protestanti), toda notranje holandske razmere so zeló zapletene.

Ministerski svèt je sklenil, da bode za čas mladoletnosti dedice prestola na Holandskem vladalo vladarstvo kraljice Eme. Policija je pa učinila obširne priprave, da bi smrt kralja ne zlorabili v pričetek revolucije — socijalisti!

Deželni zbor kranjski.

(Štirinajsta seja, dné 24. novembra.)

Prečita in potrdi se zapisnik zadnje seje, potem se takoj prične razprava o deželnem proračunu, o katerem je letos zaradi bolehnosti Šukljejeve poročal poslanec Klun. Pri splošnji razpravi vnel se je političen razgovor, ki ga je sprožil poslanec Hribar z obširnim govorom, v katerem je prijemal vlado, vzlasti ministerskega predsednika, grofa Schönborna in Bacquehema zaradi njih nenaklonjenosti do naroda slovenskega. Spuščal se je na obširno politično polje in razpravljal razmere Slovencev na Koroškem, Štajarskem in Primorskem, prijemal ministre zaradi imenovanja uradnikov in poslovanje uradnikov samih in ostro obsojal italijansko irredento in popustljivost vlade proti njej.

Gospod deželni predsednik se je krepko potegnil za čast napadenih uradnikov in svoje začuđenje izrekel, da se nekaj govori, kar s predmetom ni v nobeni zvezi in kar spada v drž. zbor.

Za njim je dr. Schaffer odgovarjal Hribarju in gledé sprave med Nemci in Slovenci označil svoje stališče s trditvijo, da bodo naši Nemci ostali pri sedanji politiki, to se pravi v enakem nasprotji proti Slovencem in proti vladi.

Govorili so še Šuklje, baron Švegelj, dr. Tavčar in poročevalec Klun, iz katerih govorov bodemo pozneje posneli važnejše reči.

Pri posebni razpravi nasvetoval je dr. Vošnjak 5000 gld. v podporo za vodovode in vodne zgradbe na Notranjskem, Pakiž pa še 3000 gld. več, da bi se vodnjaki, kali itd. preskrbeli tudi na Kočevskem. Ali ker je za manjše podpore že preskrbljeno v proračunu z zneskom 7000 gld., večje zneske pa le deželni zbor sam dovoljuje, bila sta oba predloga odklonjena.

Poslanec Murnik je govoril o obrtnem pouku in stavil resolucijo, ki je bila tudi sprejeta, da se popolni obrtna šola v Ljubljani.

Proračun sam je obveljal z naslednjimi zneski in sklepi:

Potrebščina:

	Redna gld.	Izredna gld.	Skupaj gld.
1. Troški deželnega zbora	14514	—	14514
2. Administrativni troški	51225	300	51525
3. Troški za deželno posestvo	4200	—	4200
4. Za deželno-kulturne namene	6360	33350	39710
5. Za javno varnost . .	25816	—	25816
6. Troški za zdravstvo .	7957	400	8357
7. Za dobrodelne naprave	186948	993	187941
8. Za pouk, omiko in dobrodelne namene . .	177791	15270	193061
9. Za javne stavbe . .	66000	64600	130600
10. Za priprego in vojaške namene	14535	—	14535
11. Za zgradbe	—	171700	171700
12. Primanjkljej deželnega posojila	77983	—	77983
13. Različni troški . . .	—	5000	5000
Skupaj . .	633329	291613	924942

LISTEK.

Radinje.

Zgodovinska povest Jana Podhajského. — Poslov. V. Z.

XVIII.

Jaroslav s Štenovic je branil svojo trdnjavo sam proti Pilzenčanom in njihovim zaveznikom. V vojski, oblegajoči trdni grad Štenovice, ni bil zadnji Bořek z Ledkova.

Pilzenčanje so prosili tudi kraljevega grajskega grofa na Radinjah pomoči proti Jaroslavu s Štenovic, ki bi mogel biti zelo nevaren kraljevski stranki v celem kraji, ko bi ostal na svojem gradu in od tod napadal kraljeve prijatelje, ker je tako goreč Žižkov privrženec. Meščani pilzenski so imeli dosti vzrokov sovražiti gospoda Jaroslava, ki jim je zadnji čas prizadejal mnogo škode, ko je bival na svojem gradu. Hrdonju z Dubnjan je bila naloga težka. Gospod Jaroslav je bil njegov osebni prijatelj in tu bi se moral bojevati ž njim. Dolgo je omahoval, kaj bi storil. Posvetoval se je tudi s staropilzenskim župnikom, kaj bi počel.

„Mislim, da tu ne smeš gledati na osebno prijateljstvo, tu se ne gre za osebo, tu se gre za to, ali bo premagala v domovini husitska stranka, h kateri pripada, žali Bog, tudi Jaroslav s Štenovic, katerega tudi jaz jako spoštujem.

S težkim srcem se je pripravil Hrdonj poslati oddelek svoje posadke proti sosednjemu gradu, kjer je še pred kratkim večkrat obiskal svojega prijatelja.

Bořek z Ledkova je vodil to pomočno vojsko. Bil je res čas, da pride Pilzenčanom pomoč proti Štenovicam, ker se jim je godilo jako slabo. Vodja oblegalcem je bil neki patricij pilzenski, ki se je imel za drugega Aleksandra, ali si ni vedel ni svèta ni pomoči pri obleganji male štenoviške trdnjave. V njegovi vojski je bila velika nerednost. Mesto da bi oblegali bojevniki grad, hodili so po sosednih vaseh in prinašali od tam bogat plen.

Ljudje so godrnjali glasno: „To so naši branitelji? Saj je boljši Žižka s svojimi četami. Ta pleni tudi kraj, ali se nima vsaj za prijatelja teh, katere muči. Oh, reši nas Bog takih prijateljev, kakor je grabežljiva tolpa iz Pilzna!“

Bořek je spoznal takoj nemile razmere v pilzenski vojski, vojaško nesposobnost onega ošabnega patricija pilzenskega. Sklenil je takoj, da se mora tu vse izpremeniti, in če ostane tu vse pri starem, vrnil se bo s svojimi ljudmi na Radinje.

Nepoznavši krivih potov, rekel je vodji pilzenskega vojaštva: „Gospod, ti ne delaš tu pravilno. Ako bodete trdnjavo oblegali na tak način, kakor ste jo do sedaj oblegali, ne odpró se vam gotovo nikdar njena vrata. Prej vas bodo zagnali od tod sramotno in zasmehljivo.“

Aleksandru se je zelo zmračilo čelo in je pogledal prezirno na smelega graščaka. Bil je namreč skoro najbogatejši v Pilznu, skoro največja hiša v pilzenskem predmestji je bila njegova in tam je imel nekoliko z železom obitih zabojev, polnih žarečega zlata, za vratom mu je visela zlata verižica in držaj njegovega meča visečega v sreberni nožnici je bil obit z dijamanti in rubini. Kako se predrzne ta reven graščak tako nespoštljivo govoriti! Kaj je on in kaj ima? Oni mali dvorec — in še ta je njegovega očeta. Ako ima plemenitaški pridevek, ali ga nima gospod Rezanka z Brezove tudi?

„Ne srdi se na me, gospod, ako ti brez okoliščin povem resnico. Tudi to moram grajati, da dovoljuješ, da se raztresa tvoje ljudstvo po okolici in ravna tako okrutno. Ako hočeš, da bi s svojimi ljudmi tvojim pomagal, moraš izpremeniti tudi način

Pokritje:

	Redna gld.	Izredna gld.	Skupaj gld.
1. Prihodki iz deželnega posestva	41070	—	41070
2. Prihodki iz javnih naslovov	3787	—	3787
3. Prihodki iz deželnih zavodov	415	—	415
4. Različni prihodki . .	6607	10791	17398
Skupaj . .	51879	10791	62670

Če primerjamo potrebščino v znesku 924.942 gl. s pokritjem 62.670 gld., se kaže nedostatek v konečnem znesku 862.272 gld.

Za pokritje konečnega nedostatka v znesku 862.272 gld. nasvetuje finančni odsek:

1. 40% priklado na vžitninski davek od vina, vinskega in sadnega mošta in mesa in sicer od letnih najemščin v znesku 359.889 gl. 143.955 gl.

2. Prihodek iz deželne naklade:

a) od porabljenih likêrjev in vseh poslajenih opojnih tekočin brez razločka na stopinje alkoholovine od hektolitra po 6 gld.;

b) od vseh drugih porabljenih opojnih žganih tekočin po stopinjah stodelnega alkoholometra za vsako hektolitersko stopinjo 18 kr., v skupnem znesku 170.000 gld.

3. Z 28% priklado na vse neposredne davke z vsemi državnimi prikladami vred v skupnem znesku 422.756 gld.

Opomba. Tako vrejeni davki so po izkazu računskega oddelka c. kr. finančne direkcije z dné 1. aprila 1889, št. 125: zemljiški davek 635.753 gl., hišna najemnina 231.153 gld., hišni razredni davek 139.087 gld., pridobninski davek 142.639 gld., dohodarina 361.214 gld., skupaj 1,509.846 gld. — Skupni znesek 736.711 gld., v primeri torej z gori izkazanim nedostatkom 862.272 gld., kaže se primanjkljaj 125.561 gld.

Pomisliti je pa treba, da se je za zgradbo deželne brambovske vojašnice v proračun postavil znesek 160.000 gl., kateri ni potrošen, ampak plodonosno naložen in se bode amortizoval z lepimi dohodki, ki jih bode vojašnica donašala deželi in ki so že za zadnje četrtletje 1891 v proračun postavljeni z zneskom 1700 gld. Pri vsem tem pa ostane vojašnica še deželna last in pomnožuje deželno premoženje za 260.000 gld. Če torej izdatek za deželno brambovsko vojašnico izločimo iz proračuna, ne izgine le vsa primanjkava, ampak se kaže še presežek 34.439 gld.; in če prištevamo še posojilo za zgradbo deželnega gledališča v znesku 11.700 gld. in 6000 gld. za cesto Loški Potok-Ribnica, prav za prav preostaja 52.139 gld. To priča, da so deželne finance v jako ugodnem stanu; ne smemo pa prezirati, da to ugodno stanje poleg naklade na žganje prihaja od državnega doneska letnih 127.000 gld., kateri pa traja le še 4 leta. Zato je treba deželnemu zboru pri novih napravah tem opreznejemu biti, da dežele ne obloži z rednimi bremeni, ki jih ne bi mogla morda več prenašati, kadar odpade omenjeni državni donesek in se morda zmanjša tudi prihodek deželne naklade na žganje.

Finančni odsek tedaj nasvetuje:

I. Skupna potrebščina deželnega zaklada za l. 1891 v znesku 924.942 gld. in zaklada v znesku 62.670 gld., torej z nedostatkom 862.272 gld. se potrdi.

II. Za potrebno pokritje nedostatka v znesku 862.272 gld. naj se za leto 1891 pobira:

1. 40% priklado na vžitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa v znesku 143.955 goldinarjev.

2. Sledeče naklade:

a) od porabljenih likêrjev in vseh poslajenih opojnih tekočin brez razločka na stopinje alkoholovine od hektolitra po 6 gld.;

b) od vseh porabljenih žganih opojnih tekočin po stopinjah 100delnega alkoholometra za vsako hektolitersko stopinjo 18 kr., v skupnem znesku 170.000 gld.

3. 28% priklado na vso predpisano svoto vseh neposrednih davkov z vsemi državnimi prikladami vred v znesku 422.756 gld.

4. Primanjkljaj 125.561 gld. naj se pokrije z blagajnično gotovino. Da je pa v deželni blagajnici potrebne gotovine, se deželnemu odboru daje pravica iz deželnega premoženja zastaviti nekaj obligacij, toda le do najvišjega zneska 50.000 gld. gotovine.

III. Deželnemu odboru se naroča, pridobiti sklepom pod II. 1., 3. in 4. Najvišje potrjenje.

Dalje so bile sprejete sledeče resolucije:

1. Deželnemu odboru se naroča, da sestavi načrt penzijskega štatuta za deželne uradnike in služabnike ter ga predloži deželnemu zboru v prihodnjem zasedanji, in da se pri sestavi načrta drži načela, da se bode penzijski zaklad, ki se ima ustanoviti, praviloma zalagal iz deželnega zaklada in z doneski uradnikov in služabnikov.

2. Deželnemu odboru se naroča, da preiskuje, kako bi se preskrbeli boljši prostori za stavbeni urad, in bi morda ne bilo misliti tudi na novo dvorano in druge potrebne prostore za deželni zbor?

3. Deželnemu odboru se naroča, da naj se brez zamude obrne do visoke vlade s prošnjo, da bi prej ko mogoče državnemu zboru predložila načrt zakona gledé državnih doneskov za napeljavo vode v one kraje dežele Kranjske, kjer prebivalstvo gospodarstvu in zdravju svojemu na kvar trpi pomanjkanje vode.

4. Deželnemu odboru se naroča, da poizveduje in se pouči o vspehih zakona z dné 26. oktobra 1887, štev. 2 dež. zak. *ex* 1888, za agrarske operacije, ter o tem v prihodnjem zasedanji poroča in eventualno predlaga našim razmeram primerne izpremembe tega zakona.

5. Deželnemu odboru se naroča, da naj pretresa vprašanje, bi ne bilo dobro za umetniške namene napraviti deželne štipendije, in da o tem poroča v prihodnjem zesedanji.

6. Z ozirom na zagotovljeni ugodni vspeh dež. naklade na žganje v tekočem letu odmeri se za letos v nagrado poslujočemu osobju 5% od onega čistega dohodka, kateri po odbitih prvotnih remanencah presega 100.000 gld. Deželni odbor se pooblašča, da po svoji previdnosti razdeli to svoto med one pri pobiranji deželne naklade službujoče osebe, katere so se letos odlikovale po posebni spretnosti in točnosti. Iz tega zneska naj se plača tudi nagrada 160 gld. za akcesista Zvonimira Zora.

7. Deželnemu odboru se naroča, da nadaljuje obravnavo z visokim finančnim ministerstvom v to svrho, da se deželi v zakup dá vžitnina o vinu, vinskem moštu in mesu po vsem Kranjskem, izvzemši mesto ljubljansko, ter da za slučaj, ako bi zaviral sedaj veljavni državni zakon o vžitninskem davku z dné 17. avgusta 1862, drž. zak. št. 55, stori svoje korake, da se ta zakon postavodajnim potem primerno prenaredi.

8. Deželnemu odboru se naroča, naj računske zaključke za leto 1890 predloži deželnemu zboru sestavljene tako, da bode iz njih poleg letnega vspeha po zaporednih rubrikah razvidno vse blagajnično gibanje z aktivnimi in pasivnimi zastanki vred.

9. Podaljšajo se naslednji v tekočem letu neporabljeni krediti:

a) za osuševanje ljubljanskega barja 40.000 gld.;

b) za vravnavo vipavskih vodâ 10.000 gld.;

c) za cesto čez Vagensperg kredit 10.000 gld., v kolikor še ni porabljen;

d) za vravnavo Krke 1250 gld.

Konečno finančni odsek nasvetuje, da so s posameznimi točkami proračuna vred rešene dotične finančnemu odseku izročene prošnje.

Konec seje je bil ob 4. uri popoldne. Predsedoval je vseskozi g. deželni glavar dr. Poklukar.

Politični pregled.

V Ljubljani, 25. novembra.

Notranje dežele.

Razstave na Češkem, kakor je posneti iz zadnjih sklepov kluba nemških deželnih poslancev, vdeležili se bodo sami Čehi; nemški obrtniki bodo morali domá ostati s svojimi izdelki, ker tako veleva nemško-narodna politika. Žalostno pač za naše razmere, da vse stroke človeškega uma in dlana trpé vsled razburjenih političnih strastij, ki nimajo nobenega srca za pravi blagor človeštva. — Težko je verjeti, da bi imeli nemški poslanci tako malo srca za svoje volilce, da bi samo iz političnih vzrokov kratili svojim rojakom najlepšo priliko, da pokažejo svoje blago in mu v trgovini odpró nova pota. — Sploh pa to ne bode oviralo češke razstave.

Grof Apponyi, vodja vladi nasprotnih strank na Ogrskem, ki je nastopil na politično polje kot vzgleden katolik, prelevil se je s svojim zadnjim govorom v pravega modernega politika, vrgel od sebe vso opozicijo do vlade, vdal se popolno vladajočemu javnemu mnenju, in sedaj je — kar čez noč — zmožen, da vstopi v ministerstvo, ali da celó prevzame njega predsedništvo. In židovsko-liberalni listi, ki so prej imeli za grofa samo blato, povzdigujejo ga vsled zadnjega njegovega govora kot rešitelja ogrske domovine. Nagibi, ki so pri tej politični premembi vodili grofa Apponyija, niso posebno idejalni in načelni, zato je grof v očéh dobromislečih ogrskih rodoljubov mnogo izgubil na svojem ugledu.

Vnanje države.

Rim. „Moniteur de Rome“ objavlja to-le: „Čudimo se, da liberalni časniki v Budimpešti trdijo, da so se ogrski škofje sporazumeli z vlado nasproti nižjemu duhovništvu v zadevi mešanih zakonov. Škofje so marveč v popolnem sporazumljenji z Vatikanom ter zavračajo ukaz grofa Czákyja. Ta ukaz je vsekako ničev, ker je grof Szápáry razložil, da Ogrska noče kulturnega boja.“

Balkan. Navskrižnost med turško vlado in grškim patrijarhatom je nekako potihnilo. Vsi poslaniki evropskih velevlastij, razven Rusije in Francije, so se o tej zadevi pogovarjali z velikim vezirjem in ministrom vnanjih zadev. Omenjeni zastopniki so grajali patrijarhovo postopanje kot nepravilno ter izrekli svoje mnenje, da naj turška vlada ne ugodi zahtevam grškega patrijarhata. Vsa stvar se bode bržkone tako dolgo zadrževala, dokler ne bode poposredovala ruska vlada.

Rusija. Bruseljski „Nord“, glasilo ruske politike, je omenil te dni umor ruskega generala Seliverstova v Parizu. List svari pred prenaglenimi sklepi evropskih časnikov, četudi je znan njegov morilec, namreč Padlevski ter pravi, da je najbolj umestno počakati vspeha z modro enerižjo izvrševanih preiskav francoskih pravosodnih oblastev. — Vendar pa ta dogodek jasno kaže, da ni v Rusiji nihilizem zatrt, marveč le spi, da se o priliki tem siloviteje pokaže. General Seliverstov je bila za Aleksandra II. imenitna oseba v Rusiji, in njegovo delovanje v zatiranji nihilistov je zapustilo v zgodovini krvave liste. Četudi ni bil umorjen od nihilistov v Rusiji, vendar to ni nič manjšega pomena. Ruski listi trdijo vseskozi, da general Seliverstov ni žrtva nihilistovskega gibanja, marveč le zasebne mržnje, kar seveda ni, da bi se verojelo. Vsekako pa naj bi se ruska vlada bolj brigala za svoje notranje zadeve ter skušala s korenino zatreti samoješči plevel nihilizma, kateri izpodjeda narodno blagostanje in izpodkopava temelj ruskega prestola. — Ruski učenjak Solovjev je prosil rusko vlado, naj razveljavi naredbe proti ruskim židovom. Bržkone je ta prošnja zaman; zakaj ruska vlada dobro vé, kaj je v tem oziru storila in da jim ni prizadejala krivice.

Nemčija. Nemška in francoska vlada ste sklenili pogodbo z ozirom na njune afriške interese, da pripoznava Nemčija francosko pokroviteljstvo nad Madagaskarjem, Francija pa njeno vrhovno oblast nad onim ozemljem, katero jej je prepustil sultan sansibarski. To pogodbo je sklenilo z nemško vlado francosko poslaništvo v Berolinu.

Francija. Nedavno se je v Parizu osnoval „Odbor za francosko Afriko“, kateri ima baje le domoljubno načelo in je brez vsakega strankarstva. Njegova naloga je pred vsem, pospeševati z vsemi sredstvi francoski vpliv in trgovino v Afriki. V odboru je mnogo vojaških, zborniških in trgovinskih veljakov. — Predsednik francoski republiki, Carnot, je podpisal postavni načrt, da se odpravi trdnjava Douai. S tem odpade zopet ena trdnjava v severni Franciji, katere po sedanjih vojaških nazorih armadi več škodujejo kakor koristijo. Ta trdnjava je obdana s trojim ozidjem, meri v obsegu 7 kilometrov. Trdnjava je bila grajena v petnajstem in dodelana v šestnajstem stoletji. V novejšem času je bila sicer

(Dalje v prilogi.)

naskakovanj na trdnjavo in način življenja svojih ljudi.“

„Ho, to si gotovo še pomislimo, mladi gospod.“

„Kakor se ti ljubi, ali na mojo pomoč se ne zanašaj.“

„Tudi brez peščice tvojih vojnikov si znamo pomoči.“

„A zakaj ste tako silno prosili pomoči na Radinjah?“

V tem je prerušil njujin pogovor nagel ropot. Gospod Jaroslav je planil ravno s svojo posadko iz gradu. Vojska Pilzenčanov ni bila pripravljena na naskok, zato je bežala na vse strani; le četica vojnikov z Radinj se je postavila naglo v vrsto proti njemu. Bořek jim je bil v trenotku na čelu in jim velel, kako morajo odbiti naskakovalce. Kratko je trajala ta bitka. Štenoviški so hiteli, gnani od radinjskih, proti gradu in vedli s seboj nekoliko vjetih Pilzenčanov, mej katerimi je bil tudi bahač gospod Rezanka. Nekoliko je bilo mrtvih, nekoliko ranjenih; mej Bořkovimi ljudmi je bilo le malo vojnikov lahko ranjenih.

Pilzenčanje so tako izgubili svojega vodnika. Zato je prevzel Bořek z Ledkova poveljništvo nad vso vojsko.

(Dalje sledi.)

predelana, vendar ne ustreza več dandanašnjim zahtevam in kot samo ozidje zahteva preveč troškov. — V zbornici je poslanec Douville-Maillefeu podal predlog, da se organizuje obramba obrežij z zgradbo novih trdnjav v morji pred trdnjavama Cherbourg in Bonifacio.

Nizozemsko. Kakor se je vže poročalo brzojavnim potom, umrl je nizozemski kralj Viljem III. Kraljica Ema bode torej začasna regentinja za maloletno kraljičino Viljemino.

Izvirni dopisi.

Iz Prage, 17. novembra. (Nádeja v spravo pojema. — 2300 brez 500. — Zveza Češke z morjem. — Čehi na Ruskem in slovanska vzajemnost. — Razno.) V trenotji, ko je spravna komisija završila posvetovanja o deželnem kulturnem svêtu in se ima to predložiti deželnemu zboru v razpravo, dohaja nam vest, da je državni zbor sklican na dan 4. decembra, to pa poméni toliko, da bode naš deželni zbor še ta mesec zaključen, ne da bi bil uresničil vsaj jedno izmej glavnih predlog sprave.

Gledé sprave v dež. zboru in komisiji prevladuje po vsem Češkem večinoma neugodni fas za spravo. Na Dunaji se vladna in polvladna žurnalistika čudi, da se Staročehi dostatno ne upirajo mladočeški opoziciji, poleg tega pa pozabljajo, da Staročehi nimajo doslej nič od tega in da so vsled udanosti do spravnih predlog spravili sebe v neugoden položaj. Dunajski listi naj bodo hvaležni, da se Staročehi sami po tem, kar se jim je pripetilo, ne postavijo v opozicijo. Slučaju, da je g. dr. Rieger dal svojo častno besedo jako vzvišenim osebam, ima dunajska politika zahvaliti, da dr. Rieger danes sam ni v opoziciji. Kar si Čehi sami niso priborili v spravnih komisijah, tega tudi nimajo ne. Tako pa s spravo ne gré.

Češki deželni zbor zaključi torej svoje zborovanje, ne da bi bil predlogo o razdelitvi drž. kulturnega svêta mogel dovršiti; položaj se je še poóstril in sprava skoro razbila! Take so nadeje v spravo!

Taj spravi je pa odzvonilo tudi že glavno dunajsko glasilo Plenerjevcev, sklepaje iz tega nelogično posledico: neudeležitev deželne jubilejne izložbe od nemške strani. Poravnava se sicer vjema z izložbo ko pest na oko, vendar naši fakcijozi v enomer kričé in ž njimi „Neue freie Presse“ s pathosom: Še v tem zasedanji se mora završiti spravna predloga o razdeljenji dež. kulturnega svêta, sicer se nemški industrijci ne vdeležé deželne izložbe!

Sploh je pa nesmisel od Nemcev deželno izložbo spravljati v dotiko in zvezo s spravo. Izložba je gospodarsko podjetje vse Češke, poravnava je pa povsem političnega pomena. Čehi se nemških grožnj v tem oziru ne bojé danes. Njim je „všecko jedno“, razstavijo njih sodeželani svojo tkanino, capute in barhent, ali pa — nič. Nasprotno, ako se ne vdeležé izložbe, bode torej ta popolnem: češka in tu se bode v predmetih najbolje pokazalo, da imajo Čehi bogato industrijo in obrtnijo, in da je trditev, češ, samo Nemci predstavljajo industrijo na Češkem, gola baharija in sleparija liberških Prusov. Tujci se bodo vsaj uverili, da so Čehi kulturni zastopniki in reprezentanti tega kraljestva v vseh smerih.

Čehi se tudi ne bojé, da bi izložba brez Nemcev učinila fiasko. Kolikor se dá sklepati iz dosedanjih priglasil, bode izložba impozantna! Priglasilo se je doslej 2300 razstavljalcev, mej temi je samo 500 nemških. Nu, če se Nemci ne vdeležé, ostane torej še 1800 čeških izložnikov, in podjetje je osigurano. Vspeh bo pa tem večji, ker se bode rok za priglasitve podaljšal, da se zglasi še 500 čeških izložnikov. Čehi ne bodo vsled abstinence nič trpeli, pač pa nemški nacijonalci. Od vsake izložbe je namreč dvojni užitek: gmotni in morálni. Gmotni sestoji v tem, da izložniki izdelke svoje razprodajo še na razstavišči ter vsprejemljejo naročbe, kakor na velikem konkurenčnem tržišči, in to je važen moment za obrtnike. Z moralnega stališča pa crpa občinstvo in izložniki poučenje in imajo nazorni obraz razvitka v posamičnih obrtnih ali industrijskih strokah, zajedno pa obraz kulturnega razvoja tega ali onega naroda.

Priprave in dela v izložbi hitro napredujejo, poslopja in palače izložbene kar rastejo iz tal; od jutra do večera dela nad 3000 delavcev, zvečer se dela pri električni razsvetljavi. Vsi razstavljeni predmeti bodo domači, češki. Razven orkestrov, civilnih in vojaških godb, zglašajo se različne češke in tuje godbe, vzlasti čerkeska kapela z Kavkaza. Do današnjega dné se je oglasilo nad sto živečih samostojnih čeških umeteljnikov, mej njimi — 81 slikarjev!

Da bo pa tujina prišla v ožjo zvezo gledé industrije s češkim kraljestvom, v to svrho želje merodajnih činiteljev še dlje sezajo, nego do deželne izložbe. Tako je poslanec B. Bondy v 22 seji, z dné 10. t. m. utemeljeval predlog svoj v dosego najkrajše zveze češkega kraljestva s tržaškim pristaniščem. Poslanec Bondy pravi, da je važnost železnice čez Karavanke a ne čez Ture prospešna za Češko in Avstrijo; ko bi se želja solnograške trg. in obrt. zbornice uresničila, da bi se železnica gradila čez turske alpe, plačati bi morala avstrijska v podpiranje tuje industrije blizo 30 milijonov; za Češko je pa še ta pomislek, da bi češko pivo z bavarskim ne moglo tekmovati. Še važnejši je pa za Češko izvoz sladórja po najkrajšem potu preko Trsta na jug. Dovoz in izvoz sladorja preko Trsta se bo znižal, ako se temu ne odpomore. Že zdaj državne železnice poudarjajo, da ni moči več znižati tarife za slador, in se torej mora pomišljati na to, da se dovažanju sladorja preskrbi ceneji in krajši pot. To pa je možno samo z zgradbo železnice čez Karavanke; skrajšala bi se s tem pot za 104 klm., in če se pozneje zgradi železnica iz Thalheima do Rottenmanna, celó za 153 klm. Poslanec Bondy predlaga torej, naj se dež. zbor odloči za železnico iz Loke do Čelovca čez Karavanke. Predlog se je izročil odboru.

Poezija cest, poezija pocestnih krčem je minola že davno. Kakor dandanašnji mlado in staro rado postoji pred železnim konjičem, istotako so se pred pol stoletjem ljudje ustavljali pred voznikom, oznanjujoč jim z bičem, da prihaja z Dunaja in Trsta. Še dandanes je na Češkem rek: „Připravuje se (obotavlja) jako forman do Triestů“; še zdaj tu dobro pamtijo krkonoške steklarje, koji so vozarili s šestimi konji preko Prage v Trst in nazaj. Tedaj je bilo živo na cesarskih cestah in tik ležečih gostilnicah, danes todi raste trava, železni vranec je prepodil iz krčem „formane“.

Nekaterim petrograjskim listom ni po godu, ker se nameravajo amerikanski Čehi naseliti na Volinji, nakupiti ondi zemljišč in bi tako postali ruski podaniki. Kako o tem misli zlasti list „Novoje Vremja“, poučno je iz nastopne vesti, kojo je priobčil list: „Nedavno dospeli so na Volinj zastopniki amerikanskih Čehov iz Vagoo in Niobrare v to svrho, da nakupijo zemljišče v dubenskem in druzih okrajih. Tem načinom preti volinjski guberniji novo preplavljenje s tujimi izseljenci, kajti zemlja je ondi po ceni. Čas je, da vredimo kar najhitreje razmere naših lastnih domačih izseljencev.“ — Petrograjski list ima očivestno še jako nejasne pojme o slovanski vzajemnosti. Ko bi o nji slično sodil ves ruski narod, izneveril bi se ne samo idejalnim tradicijam Aksakova, Pogodina, Ratkova in druzih, temveč bi malo prispel v ojačenje slovanske zavednosti, koje se trudijo ruski časopisi v druzih slučajih vcepiti manjšim slovanskim narodom.

V soboto je bil novo izvoljeni starosta pražkih mest, g. dr. Šolc, slavnostno umeščen. Prisegel je češki. Namestnik grof Thun je najprvi govoril češki, na to nemški; v svojem govoru je poudarjal zgradbo Karolovega mostù. Dr. Šolc je odgovoril, da mu bodo i nadalje vodnica zlate besede, vklesane nad okni mestne dvorane: „Dignitatis memores ad optima intenti“, t. j.: „Zavedajoči se svoje dostojnosti, hrepenimo po dosegi najlepših življenja blagrov!“ Omenjal je dalje poprav Karolovega mostù, asanacije Jožefovega mesta in vredbo Veltave. Izražujoč nadejo, da se obe narodnosti pobrinite za vresničenje deželne izložbe, rekel je: „Praga bo zbrala v svoji sredi goste ne samo iz srednje Evrope, temveč iz slovanskega iztoka in romanskega zapada, koji se bodo čutili v mestu našem ko doma.“ — Danes je bila volitev podstaroste. Ker je dosedanji podstarosta g. Kandert uskočil v mladočeški tabor in se ni dal voliti, izvoljen je bil mestu njega arhitekt dr. Gregor.

V Marijanski bolnišnici v Ljutomeřicih preminol je v 12. dan t. m. najstarši duhovnik Češke, č. g. Jos. Seliger, v 97. letu svoje starosti. Pokojnik se je porodil 13. julija l. 1794 in je bil v mašnika posvečen 24. avgusta l. 1820.

Porotno sodišče v Hrudimu je minulo soboto obsodilo agenta za izseljence, morilca in otrovatelja, 57letnega Jana Wölfla h smrti na vislice. Wölfel je bil zatožen radi umora, tatvine, goljufije in izneverjenja. Delo poštenih rok mu je smrdelo, prodajal je raje loze na obroke in zapeljaval ljudi k izseljenji v Ameriko. Mnogo ljudij je zvabil k izseljenju, na potovanji je spremljal, a še videli niso morja, ker so med potovanjem — zginili brez duha in sluha. Vlani je n. pr. nekega kmeta Janiša zapeljal, da je hotel odriniti v Ameriko. Kmet je torej prodal veliko zalogo drv ter si še izposodil večjo vsoto. Wölfel ga spremlja do Bremena, a med vožnjo mu zavdá z arsenikom in ga oropa. Zdaj bode prejel plačilo za svoj črni zločin!

Kazenska pravda

proti stolnemu vikarju g. Andreju Kalanu in zemljiškemu posestniku Janezu Jevcu iz Črne Vasi pri c. kr. deželnem sodišču v Ljubljani.

V Ljubljani, dné 21. nov. 1890.

Pri zadnjih občinskih volitvah v mestni zbor ljubljanski ste si stale nasproti dve stranki, ki ste obe skušali svojim kandidatom pripomoči do zmage. V tretjem razredu voli tudi nekaj barjanov, katere je nagovoril g. Kalan, tedaj njih duh. pomočnik ter z ozirom na oddaljeno pot in veliko revščino, ki je tedaj vsled povodnji vladala na barju, dal posameznim volilcem v družbi s posestnikom Jan. Jevcem po en goldinar za pot, za zamudo dela ali kot miloščino. „Slov. Narod“ je to takoj po volitvah objavil, češ, da so dobivali barjani po goldinarji za „rajžo“. Ker so se vsled onih volitev pojavile sedaj poravnane tiskovne pravde, so nasprotniki Kalanovi porabili tudi to okolnost, in tako se je začela kazenska pravda, o kateri nam je poročati svojim bralcem.

Prva glavna obravnava v tej pravdi bila je že 31. oktobra let. leta. Takrat zaslišale so se le tri priče, izpovedbe drugih 13 prič pa so se prečitale iz zapisnikov preiskovalnega sodnika. Povabljena priča P. Kos ni prišel k obravnavi vsled bolehnosti.

Zanimivo je bilo, da so vse tri pri tej glavni razpravi zaslišane priče izrekle, da se zabeležbe v zapisnikih preiskovalnega sodnika ne vjemajo z njihovimi izpovedbami.

Vsled tega izjavil je zagovornik, da ima nekako nezaupanje do preiskave, da se mu dozdeva slednja pomanjkljiva in da vsled tega mora zahtevati preložbo glavne razprave, da se zasliši priča P. Kos, katerega danes ni, in osebno povabijo še druge priče k novi razpravi — in sodni dvor ugodil je temu zahtevanju, kakor je predsednik sodišča izrečno poudarjal, iz razlogov od zagovornika navedenih.

Nova glavna razprava določila se je na dan 21. novembra t. l.

Predseduje deželnega sodišča svetnik Pleško, votantje so: deželnega sodišča svetnik Tschech, deželnega sodišča svetnik Pessiak in sodnijski pristav Čuček.

Obtožbo zastopa dr. Ferjančič.

Zagovorništvo obeh zatožencev vodi dr. Moschè.

Razprava prične ob ½ 10 uri dopoldné.

Obtoženca povesta generalia, iz katerih navedemo, da je dosedanje življenje obeh neomadeževano. Potem se čita obtožnica, katera dolži obtoženca pregreška člena VI. zakona z dné 17. grudna 1862, češ, da sta pri dopolnilnih volitvah v ljubljanski mestni zbor kupovala na barji glasove tamošnjih volilcev.

Predsednik vpraša obtoženca Kalana, se li zmatra krivega ali ne? Obtoženec Kalan to zanikava ter navaja, da ni nobenega glasu kupil. On je šel dan pred volitvijo na barje agitirat za konservativno stranko in vzel seboj soobtoženega Jevca, da ga je vodil k posameznim posestnikom. Šla sta k posameznim volilcem in katerega sta doma dobila, onega je Kalan vprašal, li bode šel volit? Ko mu je volilec odgovoril da, vprašal ga je, če hoče voliti tiste kandidate, katere mu on (Kalan) priporoča. In ko je volilec temu pritrdil in obljubil, da bode od Kalana priporočene kandidate volil, napisal mu je kandidate na glasovnico.

Ker pa je takrat vladala velika beda na barji, tako, da je oblast sama delila žito in krompir mej posestnike, dal je Kalan — a še le potem, ko mu je vsak volilec iz proste volje obljubil, da bode volil po njem priporočane kandidate, oziroma oddal po njem izpolnjeno glasovnico — vsakemu takemu volilcu, ki se mu je zdel potreben, 1 gld. z izrečnim pristavkom, da je ta odškodnina za pot.

Ta goldinar ni čisto nič vplival na voljo volilcev, kajti šli bi vse eno voliti tako, kakor je on (Kalan) želel.

Obtoženec pravi dalje, da v svojem ravnanji ni mogel kaznjivega videti, to tem manj, ker se je držal le splošne navade. Vsaj je vendar znano, da se volilci s fijakerji tirajo na volišče, a nikomur ne pride na um, to imenovati kupovanje glasov. In vendar on ničesar druzega ni storil. S tem, da se

komu dá za pot, se prav nič ne pači javno mnenje glasovanja. Znano je namreč, ko še mesta na Kranjskem niso volila doma, marveč več skupaj v enem mestu, n. pr. Kranj in Loka v Kranju, Kamnik, Tržič in Radoljica v Tržiču, tedaj so volilni odbori najeli Ločanom, Kamničanom skupne vozove, ozaljšali so jih z zastavami in tako šli na volišče. Stroške za te vozove imel je volilni odbor in nikomur ni prišlo na misel, da bi bil tukaj govoril o kupovanju glasov, dasi bi polovica volilcev ne bila šla na volišče, da se jim ni pot plačala. Tudi tukaj obtoženec ni storil nič druzega, kakor da je revnim volilcem dal nekaj za pot. Ponavlja še enkrat, da si ne more prištevati nikake krivde.

Na vprašanje predsednikovo pravi, da je sam izdal pri navedeni priložnosti kakih 10 gld., soobtoženemu Jevcu pa izročil v isti namen kakih 6 do 8 gld., ker sam ni mogel vseh volilcev obhoditi.

Slično zagovarja se zatoženi Janez Jevc.

Prične se zaslišanje prič, katerih je povabljenih 16.

Prva priča Pavel Kos, 67 let star, oženjen posestnik v Črni vasi, nekaznovan, izpové, da sta dan pred volitvijo prišla Kalan in Jevc k njemu. Kalan ga je vprašal, če bode šel volit, a odgovoril je da ne, ker ga noge bolé. Jevc mu je rekel, da se lahko ž njim pelje. Na to je priča odgovoril, da je pripravljen volit iti. Kalan napisal mu je potem kandidate v glasovnico in mu jih prečital. Priča odgovoril je, da je s temi kandidati zadovoljen in da jih bode šel volit. Potem dal mu je Kalan 1 gld., rekši, da je to odškodnina za pot.

Na posebno vprašanje predsednika odgovarja priča, da bi bil ravno tako šel volit, če bi tudi goldinarja ne bil dobil.

Predsednik deželnega sodišča svetnik Pleško: Vaša današnja izpovedba se ne strinja z Vašo izpovedbo v preiskavi. Tam ste rekli, da vam je Kalan izročil 1 gld. in potem še le napisal kandidate in da ne bi bili šli volit, če ne bi bili dobili goldinarja! Tukaj, vidite, je zapisnik preiskovalnega sodnika, od vas podpisan!

Priča: **Potem so drugače zapisali, kakor sem jaz govoril. Jaz sem v preiskavi tako govoril, kakor danes in to je resnica.**

Državni pravdnik dr. Ferjančič pravi, da ima današnja razprava širši pomen in da so se povabile vse priče osobno v ta namen, da se razjasni pravo razmerje. Takoj pri prvi priči kaže se nasprotje mej izpovedbami v preiskavi in današnjimi izjavami. Njegovo mnenje je, da je priča krivo pričala, tedaj predlaga, da se proti njej postopa po § 277. k. p. r., priča dene takoj v zapor in proti njej prične preiskava radi hudodelstva goljufije.

Predsednik k priči: Ali je to resnica, kar danes govorite, ali to, kar ste v preiskavi govorili? Zadnjič ste drugače govorili, kakor danes.

Priča: Jaz sem vedno tako govoril, kakor danes in to je resnica!

Predsednik: Jaz vas bodem vzel v zapor!

Zagovornik dr. Mosché: Jaz hočem opomniti na predlog gosp. državnega pravdnika . . . .

Predsednik (segajoč v besedo): Prosim, tu imam jaz sam odločati!

Na povelje predsednikovo se priča Pavel Kos odvede v zapor.

Pričo Franceta Meze iz Črne vasi opozarja najpreje predsednik na usodo prejšnje priče. Meze pripoveduje, da je dan pred volitvijo prišel Kalan k njemu in ga vprašal, če bode šel volit. Ko mu priča pritrdi, napisal je Kalan kandidate na glasovnico in priča je obljubil, da bode to glasovnico oddal. Potem dal mu je Kalan 1 gld. in zdi se priči, da je rekel, da je to za pot. Sploh pa je bilo javno znano, da je Kalan dajal volilcem za pot. Drugi dan je šel priča na volišče in oddal od Kalana izpolnjeno glasovnico.

Predsednik očita priči, da je v preiskavi drugače izpovedal.

Priča: Jaz sem v preiskavi ravno tako govoril, kakor danes!

Predsednik čita zapisnik preiskovalnega sodnika, ki je v protislovji z denašnjo izpovedbo priče.

Priča ostane pri tem, da je vedno tako govoril, kakor danes in pristavi: **Če je drugače zapisano, ne morem pomagati!**

Predsednik: Ali bi vi vse eno volit šli, če bi tudi ne bili goldinarja prejeli?

Priča: Dvakrat sem že povedal, da vse eno!

Priča Franc Cerar, oženjen posestnik iz Črne vasi, pravi, da mu je žena rekla, da bode volit šel in da bode pot plačana z 1 gld. Rekla je, da naj voli tiste, ki so zapisani na glasovnici.

Predsednik očita priči, da se današnja izpovedba ne strinja z ono, storjeno v preiskavi. Tudi priča o tem, da bode z goldinarjem pot plačana, v preiskavi ničesa opomnila ni.

Priča: Jaz sem v preiskavi to rekel, kakor danes!

Priča dalje pripoveduje, da je oddal napisano glasovnico, kakor mu jo je bila žena izročila. Jevc dal mu je po volitvi 1 gld. Priča ne vé, je-li Jevcu bilo znano, katere kandidate da je volil. Volil bi bil pa ravno tako, če bi tudi goldinarja ne dobil.

Predsednik očita priči, da je v preiskavi rekel, da je pred volitvijo dobil goldinar od Jevca.

Priča: Nikdo me ni vprašal, kedaj da mi je Jevc goldinar dal!

Predsednik nadalje iz zapisnika preiskovalnega sodnika priči očita, da je v preiskavi rekel, da bi ne bil šel volit, če bi se mu ne bilo plačilo obljubilo.

Priča: Tega jaz nisem rekel! Jaz sem zmirom tako govoril, kakor danes! Le preiskovalni sodnik so rekli: Kaj ne, morebiti pa ne bi bili šli volit, če vam ne bi bil obljubljen goldinar — jaz pa sem rekel: **Vse eno bi bil šel!**

Priča Matija Rozman, bajtar iz Črne vasi, pravi, da je iz lastnega nagiba šel k Jevcu, ker je čul, da se tam dobé napisane glasovnice in Jevc daje tistim po goldinarji, ki gredó volit. Pri Jevcu dobil je napisano glasovnico in rekel mu je, da naj tisto glasovnico pri volitvi oddá. Priča je slednje storil in po volitvi je dobil pred mestno hišo v Ljubljani od Jevca 1 gld. Priča pristavi, da ne vé, čegav da je bil denar in da bi bil šel na vsak način tako volit, kakor je Jevc nasvetoval, če bi tudi upal ne bil dobiti goldinarja.

Predsednik očita priči, da je v preiskavi drugače izpovedal, kakor danes. Da je v preiskavi rekel, da je Jevc dal napisano glasovnico njegovi hčeri Metki z naročilom, da naj jo priči nese, kar je Metka tudi storila. Predsednik pristavi: Povejte sedaj, kaj je resnica?

Priča: To je resnica, kar sem danes povedal in pri prvi glavni razpravi.

Predsednik: Zakaj pa ste pred preiskovalnim sodnikom drugače izpovedali?

Priča: To mora biti zmota v pisanji!

Predsednik: Po volitvi ste šli v gostilno h „Klunu“ in tam sta sedela Kos in Cerar?

Priča: Da in napila sta mi. Cerar je rekel: Le pijmo ga za kaplanov goldinar. Jaz nisem vedel, kaj da to pomeni.

Zagovornik: Ali ste dobili goldinar za pot, ali pa za to, da ste šli volit?

Priča: Za pot!

Zagovornik: Ali ni takrat deželni odbor delil seme za žito mej barjane? Zakaj se je to zgodilo?

Priča: Radi tega, ker smo bili reveži takrat!

Priča Janez Požaršek, posestnik na Karolinski cesti, pravi, da ga je Kalan vprašal, če bode šel volit.

Priča odgovoril je, da gre skoro vsako leto, tedaj bode šel tudi letos. Ker priča pisati ne zna, napisal mu je Kalan kandidate na glasovnico. Potem položil je sledniji 1 gl. na mizo.

Na posebno vprašanje predsednikovo pravi priča, da mož, koje mu je Kalan na glasovnico zapisal, ne pozna.

Zagovornik: Koliko časa pa že volit hodite?

Priča: Skozi 20 let.

Zagovornik: Kedo pa Vam je drugekrati napisal kandidate?

Priča: Včasih „Zusteller“ (mestni sluga), včasih pa „Tiček“.

Zagovornik: Ali so Vam zmerom tako zapisovali, brez da bi Vi vedeli koga?

Priča: Zmerom tako, skozi vseh 20 let!

Priča Jože Melek, posestnik iz Črne Vasi, pripoveduje, da je ležal v postelji, ko je prišel Kalan k njemu in ga vprašal, če bode šel volit v Ljubljano. Ko je priča potrdil, dal mu je Kalan glasovnico in 1 gl. za pot. Goldinar vzel je „za šenk“.

Predsednik očita priči, da je v preiskavi drugače izpovedal, da je tedaj rekel, da ga je Kalan nagovarjal, da naj gre volit.

Priča: **To je napak pisano!**

Predsednik: V preiskavi ste dalje rekli, da Vam je Kalan napisal može, koje naj volite in dal potem 1 gl., da naj greste volit!

Priča: Jaz sem rekel, da mi je dal 1 gl. za pot. **To je napak pisano!**

Priča Matevž Zadnikar iz Črne vasi pravi, da mu je Jevc naznanil, da naj k njemu pride, da se bodeta zgovorila radi volitev.

Priča šel je k Jevcu tisti dan pred volitvijo. Jevc napisal mu je kandidate na glasovnico in vprašal pričo, li bode šel te volit. Priča pritrdil je in vzel listek, ter ga drugi dan oddal pri volitvi.

Potem po volitvi dal mu je Jevc 1 gl. rekši: Tu imate 1 gl. za pot!

Predsednik očita priči, da je v preiskavi izpovedal drugače.

Priča trdi, da je v preiskavi govoril ravno tako, kakor danes!

Predsednik očita priči vsebino zapisnika preiskovalnega sodnika, glasom katerega je priča v preiskavi rekel, da mu je Jevc dal volilni listek in 1 gl., rekoč, da naj gre volit.

Priča: Jevc dal mi je goldinar še le potem, ko sem že volil bil, na magistratu!

Priča Jože Šelan iz Črne vasi pravi, da ga je Kalan dan pred volitvijo poklicati dal iz hiše in na cesti pred hišo ž njim govoril. Vprašal je pričo, li bode šel volit?

Priča je potrdil in prosil Kalana, naj mu zapiše kandidate na glasovnico. Kalan je to storil in potem dal je priči 1 gl. Kaj da je Kalan takrat, ko je goldinar dal, rekel, ne ve.

Predsednik očita priči, da je v preiskavi rekel, da je tisti dan, ko je bila volitev, prišel v Ljubljano in da mu je tam (v Ljubljani) Kalan vzel volilni listek in dal goldinar.

Priča: Zmotil sem se takrat, bil sem nekoliko vinjen, rad bi bil popravil, pa nisem mogel. Jaz nisem vedel, da gre tako natanjko.

Zagovornik: Ali bi Vi šli vse jedno volit, če bi tudi ne dobili goldinarja?

Priča: Vsejedno; jaz sem prosil gosp. kapelana, da naj mi zapišejo imena v glasovnico!

Priča Franc Cotman iz Črne vasi pravi, da se je Kalan pripelal dan pred volitvijo k njemu. Priča stal je pred hišo in Kalan ga je vprašal, bode li šel volit? Priča odgovoril je: „da“, češ, da voli itak vsako leto. Le to ne vé, katere da bi volil. Kalan mu je na to imenoval nekatera imena. in vprašal ga, če so mu ti možje po volji? Priča je odgovoril, da tudi misli, da so ti kandidatje dobri, in obljubil, da jih bode volil. Potem dal mu je Kalan 1 gld. za pot. Priča se je branil vzeti denar, a Kalan mu je rekel, da naj le vzame, ker je za pot. Nato vzel je priča goldinar.

Predsednik očita priči, da se današnja izpovedba ne vjema z ono v preiskavi.

Priča trdi, da je v preiskavi isto govoril, kakor danes, in pristavi, da bi bil šel ravno tako volit, če bi tudi ne bil prejel goldinarja.

Priča nadalje pravi, da mu je Kalan dal tudi pooblastilo od Helene Kraljič in da je tedaj tudi za slednjo volil. Za tisto ni ničesar dobil.

Predsednik: V preiskavi ste rekli, da so vsi barjani denar dobili za volitev.

Priča: **Tega nikdar nisem rekel!** Jaz sem le rekel, da mi je tudi Zadnikar povedal, da je dobil 1 gld.

Predsednik: Pri tukajšnjem sodišču je bilo že na tisoče obravnav, in ni se še zgodilo kaj takega, kakor danes, da bi skoro vse priče oporekale svojim izpovedbam v preiskavi. **Tu pa vse priče pravite, da so se Vaša izustila v preiskavi popolnoma napačno zapisala.** To je pač zelo čudno!

Zagovornik: **Res, jako čudno!**

Priča Helena Kraljič iz Črne vasi pripoveduje, da je Kalan k njej prišel in baral jo za pooblastilo. Rekel je, da bode pooblastilo za Franceta Cotmana. Priča bila je s tem zadovoljna in iz proste volje dala pooblastilo. Priča pristavi: Predno so gospod kapelan odšli, dali so mi, ker so videli veliko revščino v moji hiši, **jeden goldinar miloščine!**

Priča Jože Jankovič iz Črne vasi pred vsem poudarja, da ga ni nikdo nagovarjal radi volitev in da bi bil šel na vsak način volit. Jevc poslal mu je svojega fanta z naročilom, da naj k njemu pride, da bosta šla skupaj volit. Priča je to obljubil in drugi dan šel je k Jevcu. Jevc ga je vprašal, katere da bode volil? Tiste, kakor Ti! Jevc ga je vprašal, če naj mu zapiše kandidate. Priča je rekel, da le. Potem mu je Jevc zapisal kandidate, in priča je tisti listek oddal. Od kandidatov poznal je Peterco in Dolenca. Jevc mu je vse kandidate prebral, in priča bil je zadovoljen ž njimi. Po volitvi dal je Jevc priči 1 goldinar, in on ga je vzel.

Priča Peter Škafar iz Črne vasi odpové se izpovedbi, ker je Jevčev bratranec.

Priča Janez Japelj iz Črne vasi pravi, da ga je Jevc vprašal, če ide volit. Odgovoril mu je, da ide večkrat in tedaj ide tudi ta pot. Ker priča ne zná ni čitati ni pisati, napisal mu je Jevc kandidate na glasovnico, katero je potem oddal pri volitvi.

Po volitvi dal mu je Jevc 1 gld., rekši: Tu imaš za pot! Dal je goldinar očitno, bilo je več mož navzočih.

Predsednik: V preiskavi ste rekli: „Stisnil mi je goldinar v roko!“

Priča: Očitno mi ga je dal!

Predsednik: Zadnjič pa ste rekli, da ga Vam je stisnil!

Priča: **Tega nisem nikdar rekel!**

Na vprašanje Jevčevo pravi priča, da mu je Jevc prečital kandidate, katere je na glasovnico zapisal, in da je bil priča s kandidati zadovoljen.

Priča Anton Vidmar iz Črne Vasi pravi, da ga ni bilo doma, ko je Kalan bil tam. Iz proste volje šel je priča na volišče in tam, na rotovžu, dal mu je Peterca volilni listek, katerega je notri nesel. Peterca dal mu je potem 20 kr. z naročilom, da naj mu prinese smodek in jedno teh smodek je potem priči podaril, da je tudi kadil.

Predsednik očita priči, da je v preiskavi izpovedal drugače, nego danes. V preiskavi je rekel, da sta prišla Jevc in Rozman k njemu in rekla, da naj gré volit — a priča se ni dal pregovoriti in ni šel na volišče.

Priča pravi, da je zmerom enako govoril in ostane pri svoji današnji izpovedbi.

Priča Jernej Škafar iz Črne vasi pripoveduje, da je Kalan prišel k njemu in ga vprašal, če ide volit in če ima že listek?

Priča je odgovoril, da bode šel volit, da pa nima še kandidatov na glasovnici zapisanih, ker ne zna pisati. Na njegovo željo izpolnil mu je Kalan glasovnico in prebral potem imena kandidatov, s katerimi je bil priča zadovoljen. Potem dál mu je Kalan 1 gld. za pot. Priča pravi, da bi bil ravno tako šel volit, če bi bil dobil goldinar ali ne!

Predsednik tudi tej priči očita nasprotstvo mej izpovedbo v preiskavi in današnjo izpovedbo, sklicevaje se na zapisnik preiskovalnega sodnika.

Priča: To ni res, kar je zapisano, tega nisem govoril. **To je drugače zapisano, kakor sem govoril!**

Predsednik: V preiskavi ste rekli: Volil pa ne bi bil konservativnih kandidatov, če ne bi bil dobil goldinarja.

Priča: Volil bi bil navsak način ravno tiste kandidate!

Priča Franc Mostar pravi, da ga je Kalan pred njegovo hišo vprašal, če bode šel volit. Vprašal je, katere da bode volil? Priča je odgovoril, da ne vé, kateri bi bili bolji. Kalan priporočil mu je na to konservativne kandidate in priči rekel, da naj pride k niemu po listek. Priča šel je h Kalanu, dobil listek in ga oddal pri volitvi. Kalan dál mu je 1 gld. z besedami: Tu imate za pot!

Predsednik očita priči, da je v preiskavi drugače izpovedal: da ga je Kalan vprašal, če bode šel volit, da je priča odgovoril, da bodo tudi brez njega opravili. Da ga je potem Kalan nagovarjal in mu dal 1 gld. za pot in volilni listek.

Priča: **To je napačno zapisano!** Jaz sem šel h Kalanu na dom po listek.

Obtoženec Kalan: Potrdim, da je res tako, kakor priča govori.

Priča Janez Zadnikar iz Črne vasi pripoveduje, da mu je Kalan dan pred volitvijo rekel: Juri bote šli volit. Na to dál mu je listek in priča je obljubil, da ga bo drugi dan pri volitvi oddál. Potem dal mu je Kalan 1 gld. rekši: Tu imate za pot!

Priča pravi, da je bil zadovoljen s tistimi kandidati, koje mu je napisal Kalan in da bi jih bil vse eno volil, če bi tudi ne bil dobil goldinarja.

S tem je zaslišanje prič končano, in predsednik zaključi dokazilno postopanje in podeli besedo zastopniku državnega pravdništva.

Zastopnik obtožbe dr. Ferjančič razpravlja na dolgo in široko pomen zakona z dné 17ega grudna 1862; pravi, da je s tem zakonodajalec hotel zaprečiti pačenje javnega mnenja pri volitvah; skuša dokazati, da današnje izpovedbe prič nimajo pomena za presojo pravega značaja postopanja obtoženčev in da zadostuje okoliščina, da sta zatoženca delila denar mej volilce; meni, da je zagovor obtožencev, da sta dajala goldinarje le za pot, prazen izgovor, katerega se poslužujeta še le od tedaj, odkar imata pravnika kot svetovalca; konečno predlaga, da naj se obtoženca spoznata kriva pregreška člena VI., zak. dné 17. decembra 1862.

Zagovornik dr. Mosché v svojem temeljitem govoru razpravlja najpreje juristično stran slučaja. Čl. VI. zakona z dné 17. decembra 1862 ima namen, zaprečiti pačenje javnega mnenja, ki se izraža pri glasovanju. Kupovanje ali prodajanje glasov mora tedaj, če hoče po čl. VI. citiranega zakona biti kaznjivo, goditi se z namenom, pačiti glasovanje. Umevno je, da tisti, ki to stori z namenom, da bi pospeševal pravo glasovanje, to je ono, ki ugaja javnemu mnenju, ne more biti kaznjivo.

Vprašanje je, če sta obtoženca pačila javno mnenje, oziroma glasovanje ali ne. To vprašanje mora se zanikati, kajti vse priče so povedale, da bi bili ravno tako volili, če bi bili dobili denar ali ne in da so bili z od zatožencev priporočanimi kandidati popolnoma zadovoljni. O pačenji glasovanja s kupovanjem glasov tedaj govora biti ne more, ker bi bil, kakor priče same pravijo, izid glasovanja isti, če bi se ne bil denar delil. Obtožencev postopanje bilo je marveč hvalevredno, ker sta uboge barjane, ki so takrat trpeli veliko bedo, odškodovala za pot do volišča.

Zagovornik navaja, da je najvišji sodni dvor imel majnika meseca letošnjega leta presojati čisto enak slučaj in razsodil, da odškodovanje za pot ne obsega nikakega kupovanja glasú, ker prejemnik od take odškodbe nima nikakega gmotnega dobička, marveč le povračilo za gmotno škodo.

Zagovornik nadalje poudarja, da ni niti jeden slučaj dokazan, da bi se bili volilcu usiljevali kandidatje po obtožencih ali pa da bi bil za volilca motiv za izvrševanje volilne pravice dani ali obljubljeni goldinar. V vsakem slučaji obljubil je volilec iz proste volje, da bode volil po želji Kalana ali Jevca, predno je bil o denarju le govor, predno se je volilcu le sanjalo o tem, da bode dobil pot plačano ali sploh kak znesek. Volilci pa so radi ustregli Kalanovi in Jevčevi želji, ker so imeli do teh mož zaupanje. Ljudstvo na deželi pogostoma nima jasnih političnih pojmov, razloček med konservativnimi in liberalnimi načeli ni jim popolnoma jasen — imajo pa može, katerim zaupajo in na katerih besede izvršujejo svojo volilno pravico. Taka zaupna moža bila sta v predležečem slučaji obtoženca. Več prič izreklo je kar naravnost, da so naprosili Kalana, da naj jim izpolni glasovnico.

Kako se more tedaj govoriti o kupovanji glasov? Sicer pa, če sta obtoženca kupovala glasove, potem so jih vsi volilci, ki so se danes kot priče zaslišale, prodajali in tedaj bi bilo moralo državno pravdništvo zatožiti vseh 16 današnjih prič. Da državno pravdništvo tega ni storilo, s tem priznalo je, da o prodajanji, ergo tudi o kupovanji glasov tu govora biti ne more. Zatožba ima tedaj kal protislovja sama v sebi.

Zagovornik opetovano poudarja, da so vse priče potrdile, da so prejele goldinar za pot — razun Lenke Kraljič, ki ga je vsled svoje velike revščine dobila za miloščino. Ali smo tako daleč zabredli, da se kaznujejo ljudje radi tega, ker dajo miloščino?

Zagovornik nadaljuje: Gospod državni pravdnik zmatral se je opravičenega, storiti opazko, da zatoženca še le od istega časa porabljata zagovor, da sta goldinarje dala za pot, odkar imata pravniško pomoč. Upam, da me gospod državni pravdnik ni mislil žaliti, a v obče njegove opazke umeti ne morem. Gospod državni pravdnik, ki se sicer v tem slučaji tako rad sklicuje na zapisnike preiskovalnega sodnika, menda teh zapisnikov vendar ni pazljivo prečital, kajti drugače bi moral vedeti, da so priče že v preiskavi poudarjale, da so dobile goldinar za pot. **Sicer pa mislim, da bi ne bilo škodovalo, če bi pri zaslišanju v preiskavi še kak pravdnik navzoč bil. Morebiti bi bili zapisniki potem bolj natančni.** Jako čudno se mi pač zdi, da so priče danes vse drugače govorile, kakor v preiskavi. Dopuščen pa je po mojem mnenji še drug sklep in ne samo oni, da so priče jedenkrat krivo poročale. To bi bilo vendar čudno, če bi naenkrat 16 prič po vrsti krivo pričalo!

Zagovornik, opiraje se na izjave prič, konečno poudarja, da je bilo postopanje zatoženih vseskozi pošteno in hvalevredno; da obtoženca niti jednega glasu nista pridobila z denarjem, da niti jednega glasu nista kupila. Izraža nado, da bode visoki sodni dvor zatoženca vsake krivde oprostil.

Državni pravdnik se v svoji repliki sklicuje na nekatere starejše razsodbe najvišjega sodnega dvora, o katerih zagovornik v svoji dupliki dokazuje, da se pečajo z čisto različnimi slučaji, nego je današnji.

Predsednik po daljem posvetovanji sodnega dvora razglasi že objavljeno razsodbo.

Zagovornik takoj napove pritožbo radi ničnosti. Pravda tedaj še ni končana, marveč bode zadnjo besedo govoril najvišji sodni dvor na Dunaji.

Temu poročilu pristavimo le še, da je preiskavo v tej pravdi vodil bil deželnega sodišča svetnik Vencajz.

Dnevne novice.

(Deželni zbor kranjski) je danes zboroval od ½ 10. ure do jedne popoldné in rešil zgradbo bolnišnice pritrjujoč ponudbi g. Gorupa. Zarad višje dekliške šole je bila živahna razprava, katere so se vdeležili poslanci Klun, Tavčar, Detela, Hribar in poročevalec Višnikar. Konečno je pri glasovanji po imenih z 18 glasovi proti 13 obveljal nasvet poslanca Kluna, s katerim se deželnemu odboru naroča, da gledé na premenjeno podlago za višjo dekliško šolo mestnemu odboru poroča o novi ponudbi g. Gorupa in oziraje se na sklep deželnega zbora z dné 18. novembra 1889 deželnemu zboru v prihodnjem zasedanji poroča. Ob jedni uri popoldné deželni glavar dr. Poklukar sejo do treh pretrga. V popoldanski seji je bila rešena predloga gledé dolenjske železnice in potrjena garancija, za katero je glasovala ogromna večina deželnega zbora. S to sejo je končano letošnje zasedanje.

(Predavanje v „Rudolfinumu“.) V četrtek, dné 27. novembra, ob 6. uri zvečer bode predaval v bralni sobi „Rudolfinum“-a prof. Viljem Voss o raznih naravoslovnih stvaréh. Vsakdo smé priti poslušat.

(Imenovanja pri sodišču.) Okrajni sodnijski adjunkti so imenovani gg.: Rudolf Musina za Ajdovščino s poslovanjem pri okrožnem sodišču v Gorici; Matej Primožič za Novi grad in dr. H. Tuma za Tolmin.

(Ponesrečenje.) Iz Šmarja se nam poroča: Pretekli torek se pelje iz Ljubljane s trga g. Jan. Schauer, kupec iz Poloma na Kočevskem. Prišedši z vozom do klanca pri Vrbacih, t. j. mej Šmarijem in Grosupljem, odpre se konju prednja veriga. Konj gré na eno stran, voz na drugo po klancu nizdol. Voz se zvrne in moža pod njim vleče nekoliko časa dalje, tako, da se ves pretrese in da ne more dalje domov. Ostane na Grosupljem čez noč. Drugi dan ga previdijo in komaj čez noč ostane še pri življenji. V četrtek zjutraj pa izdihne svojo dušo, ravno ko je hotel nekoliko kave zajutrkovati. V soboto ga prepeljejo po opravljenih zadušnicah na njegov dom v Polom, ker ga hoče imeti pokojnega žena in otroci na domačem pokopališči. Star še ni bil 50 let. Na ravno tem klancu se je pred 5 leti ponesrečil tudi nek voznik iz Šentvida na Dolenjskem. Človek res ne vé, kje ga smrt čaka!

(S strehe padel.) V Vogljah pri Šenčurji je padel v soboto popoldne posestnik Jurij Burger po domače Špan s strehe svoje hiše, katero je hotel popraviti, tako nesrečno na tla, da si je zdrobil glavo.

(Osebne vesti.) Čast. g. Janez Vuga, kapelan v Solkanu, šel je kot farni oskrbnik v Kojsko. — Čast. g. Ivan Remec, kapelan pod Brdom, ostane na svojem mestu. — Novomašnik čast. gosp. Blaž Bevk je šel za drugega kapelana v Komen. — Čast. g. Anton Bagatel, vikar v Opatjem Selu, šel je v začasni pokoj in se je preselil v Vedrijan; na njegovo mesto je prišel čast. g. Simon Kos, vikar na Srednjem, katero bode oskrboval čast. gospod Ignacij Leban, kapelan v Ročinji.

(Obsodba.) V znani loterijski aféri Farkas in drugovi je sodišče proglasilo novo obsodbo. Farkas, Smiolović in Puespoeky so obsojeni na šestletno ječo in desetletno izgubo političnih pravic zaradi goljufije in podkupovanja. Žena Felkessy je obsojena na dvoletno ječo zaradi goljufije. Vsi štirje obsojenci morajo povrniti avstrijskemu erarju 480.000 gl. škode.

(Slovenske pokrajine — nerazdružljiva nemška last.) Nek pisatelj Pfister priobčil je v nemškonarodnem obzoru „Der Kyffhäuser“ pod zaglavjem „Upadek Nemcev v Avstriji“ članek, koji je lep prispevek v spoznavanje končnih nemških namer. Zgodovinski uvod, koji se zlasti bavi s Češko, lehko preidemo molčé, ker radi strankarske tendence ni vreden odgovora. Tembolj so zanimive njegove razprave gledé sedanjosti. Pisatelj trdi, da ni možno pisati povestnice nemške države, da bi se ne dotikal Češke. „Noben narod — pravi pisec Pfister — ne more v srci svojem trpeti tuje take zagvozde“. Na to pisec ne more učakati trenotja, da postanejo slovenske pokrajine nemške, poudarja, kako se Nemci povsodi umičejo in propadajo. Na Češkem se boji (?) Nemec priznati barvo, da bi ga ne preganjali Čehi. Radi tega se je n. pr. v Pragi skrčilo število nemških stanovnikov v 40. letih od 120.000 na 30.000. Na jugu Nemce tlačijo Romani in Slovani. Nemški narod se ne sme pustiti odrivati od Jadranskega morja. Drugje bi se kaj tacega ne pripetilo. Rusko ni odjenjalo, dokler ni izpulilo tujim plemenom pobrežja iztočnega morja. In narod nemški naj si pusti podvezati žile in svoje veličastne Alpe prepustiti Italijanom? Narod nemški vobče mora proglasiti: Štirsko, Koroško, Kranjsko in Istro za nerazdružljivo nemško last! Tisočletno delovanje nasilne germanizacije (!) ne sme biti zgubljeno vsled zaslepljenja, koje nima ni imena. Nima li Dunaj volje, ohraniti vspehe stoletnega ponemčevanja, je torej to dolžnost vsega nemškega naroda.“ Po teh izlivih preide pisatelj na Ogrsko, rekoč: „Že v istovetnosti besed „ogrski“ in „madjarski“ je dokaz nedostatka nemške zavednosti. Madjari so najmlajši pleme v deželi, čegar nadvladi so bile izročene dežele, v kojih bivajo Nemci, Slovani in Rumunci. Madjari tù nimajo ni večine, kajti celó Slovanov je ondi več: 7 milijonov proti 6 milijonom. Žalostno je to, da ne zarudi Nemec, ko čuje mestu „Ofen“ samo „Buda“. Početkom tega stoletja bilo je to mesto takó nemško, da se je vsak člen občinskega zastopništva moral skazati z nemešanim rodovinstvom nemškim do — petega pokolenstva! In takó vidimo na vzhodu Nemce povsodi se umikati. Ves napor nemškega naroda mora biti naperjen v to, da se ustavi ta upadek. Povsodi morajo biti zasnovane germanske gradbe proti tujemu navalu. Dal nemški Bog Nemcem moči, da popravijo v poslednji uri, česar so zakrivila mnogobrojna pokolenstva!“ — Takó končuje in uči Pfister svoj članek, in nemški listi seveda vse to ponatiskujejo in se ž njim strinjajo. Ta izjava fanatičnih in fantastičnih možgan je očivestno znamenje naše dôbe, ki zasluži, da ga ne pozabimo i Slovenci!

(Za dekliško šolo društva „Sloge“) nabrala je, kakor piše „Nova Soča“, č. g. Marija A. Kenda 10. t. m. v Sedlu znesek 12 gld. 30 kr. Bog daj obilo posnemovalk in posnemovalcev! — Posnemajmo vrle brate Čehe, ki pri vsaki veseli ali žalostni priliki, v vsaki večji družbi nabirajo radodarne doneske za „Matico školsko“ in za druge narodne potrebe. „Zrno k zrnu pogača“, pravi pregovor, a vendar nihče ne trpi pri tem gmotne škode, kdor zrnice priloži za národno pogačo, kdor kamenček prinese za národno palačo. Ako pa vsi, kar nas je, po zrnicu zlagamo za naše najnujnejše potrebe, bode delo naše vspešno in trajno; ako pa mora le peščica požrtvovalnih rodoljubov nositi vse breme, zidati celo palačo, ni čuda, ako opešajo pri takem delu njih moči ter da se že pričeta narodna

plaača zruši v prah in prazen nič. — Zato naj bi nam rodoljubi na deželi v večji meri priskočili na pomoč, kajti naše moči v mestu so veliko manjše, nego naše potrebe; brez izdatne pomoči od zunaj nam ne bo mogoče nič vspešnega, nič trajnega storiti za vsestranski blagor slovenskega življa v Gorici. Kdor more, naj pomaga!

(**„Božič pridnim otrokom“.**) Knjižico 48 stranij broječo s tem naslovom je spisal in poklonil slovenski mladini pisatelj Alojzij Vakaj, ter jo tudi sam izdal in založil. — Knjižica hrani več krajših in daljših dogodb, povestic in vzgledov, namenjenih slovenski mladini v pouk in zabavo; pisana je v lepem in pravilnem jeziku ter je gledé na tvarino kakor na obliko vredna najiskrenejšega priporočila. — Knjižica, vzlasti primerna za božična darila pridnim otrokom, velja s poštnino vred 15 kr., ter se naroča z naslovom: Al. Vakaj, Sv. Ana v Slovenskih Goricah, P. Št. Lenart, Štajarsko.

Telegrami.

Dunaj, 25. novembra. Pri pogrebni slovesnosti holandskega kralja bode zastopal cesarsko hišo nadvojvoda Friderik. Kakor se čuje, pojde tja deputacija 63. pešpolka, čegar lastnik je bil umrli kralj.

Dunaj, 25. novembra. Antisemitje so predložili prošnjo 20.000 volilcev, v kateri zahtevajo, da se odkloni predlog Velikega Dunaja, odboru. Cesarski namestnik je odgovoril na interpelacijo z ozirom na opravilstvo za izseljevanje ter rekel, da vlada ostro pazi in si prizadeva to razvado odpraviti.

Praga, 24. novembra. Ker se je posula skala, prenehal je promet na češki severni železnici med Prago in Libercami. Istotako je ustavljen promet na buštijehradski železnici. — Deželni zbor je sprejel danes štiri točke predloga za deželni kulturni svět.

Karlovi Vari, 24. novembra. Voda je narasla za štiri metre na visoko. Hiša „Kaffeebaum“ se je sesula. Štiri mostovi in vse lesene prodajalnice na starem in novem travniku je odnesla voda. Plino- in vodovod sta uničena. Škoda je velika. Kolikor se do zdaj ve, ni ponesrečen še noben človek.

Beli Grad, 24. novembra. Kakor se zagotavlja, ne namerava kraljica Natalija nič več izročiti skupščini spomenico za zakonsko ločitev.

Beli Grad, 25. novembra. „Narodni Dnevnik“ poroča zanesljivo, da je srbska vlada sklenila osnovati v Plevljah konzulat ter je postavila dotični kreditni proračun za 1891.

Wiesbaden, 24. novembra. Vojvoda Adolf Nasavski potuje k pogrebu kralja Viljema III. in dojde v Luksenburg s svojo soprogo in prestolonaslednikom še le čez nekaj tednov

Pariz, 25. novembra. Šliši se, da so danes zjutraj mnogo nihilistov zaprli in odvedli preko mej.

Novi Jork, 24. novembra. Štirinadstropno poslopje tvrdke Wells, Farga & Comp. v Jersey-City se je dopoldne sesulo. En delavec je mrtev, dvanajst pa ranjenih.

Kairo, 24. novembra. Veliki knez ruski carjevič, ruski veliki knez Jurij in princ Jurij Grški sta došla.

Umrli so:

V bolnišnici:

19. novembra. Urša Zabukovec, delavčeva žena, 50 let, caries.

20. novembra. Jakob Fajgel, kovač, 46 let, jetika.

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

25. novembra.

Papirna renta 5% po 100 gl. (s 16% davka)	88 gld.	15 kr.
Srebrna „ 5% „ 100 „ „ 16% „	88 „	25 „
5% avstr. zlata renta, davka prosta	107 „	60 „
Papirna renta, davka prosta	101 „	— „
Akcije avstr.-ogerske banke	978 „	— „
Kreditne akcije	296 „	25 „
London	115 „	30 „
Srebro	— „	— „
Francoski napoleond.	9 „	10½ „
Cesarski cekini	5 „	47 „
Nemške marke	56 „	42½ „

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje zrakomera v mm	Stanje toplomera po Celziju	Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v mm
24	7. u. zjut.	722·6	7·0	sr. jzapad	oblačno	8·80 dež
	2. u. pop.	719·0	10·1	m. jzap.	„	
	9. u. zveč.	716·7	8·8	„	dež	

Srednja temperatura 8·6°, za 5·7° nad normalom.

Stanje avstro-ogerske banke

dné 23. novembra 1890.

(Brzojavno poročilo.)

Bankovcev v prometu	gld.	445,618.000	(— 7,082.000)
Kovinski zaklad	„	245,200.000	(+ 89.000)
Listnica	„	176,364.000	(— 7,915.000)
Lombard	„	27,741.000	(+ 141.000)
Davka prosta bančna rezerva	gld.	9,970.000	(+ 9,076.000)

Tržne cene v Ljubljani

dne 12. novembra.

		gl.	kr.			gl.	kr.
Pšenica,	hktl.	6	65	Špeh povojen,	kgr.	—	68
Rež,	„	4	85	Surovo maslo,	„	—	72
Ječmen,	„	4	70	Jajce, jedno	„	—	3
Oves,	„	3	—	Mleko, liter		—	8
Ajda,	„	4	39	Goveje meso,	kgr.	—	60
Proso,	„	4	55	Telečje „	„	—	64
Koruza,	„	5	10	Svinjsko „	„	—	58
Krompir,	„	2	41	Koštrunovo „	„	—	36
Leča,	„	10	—	Pišanec		—	45
Grah,	„	10	—	Golob		—	15
Fižol,	„	8	—	Seno, 100	kgr.	1	61
Maslo,	kgr.	—	86	Slama, „	„	1	78
Mast,	„	—	68	Drva trda, 4 □	mtr.	6	60
Špeh svež,	„	—	60	„ mehka,	„ „	4	40

Za osnovo glavnice posebno pripravna

4½% zastavna pisma

avstrijske

osrednje zemlj. kreditne banke

pripoznana postavno kot sirotinskovarna in jamčevine

zmožna. Ista so zavarovana po pravilih s hipotekarnimi terjatvami in vrhu tega je porok za nje akcijska glavnica štirih milijonov goldinarjev.

Obresti teh zastavnih pisem so brez davkov.

Ta zastavna pisma prodajamo brez upravnine po uradnem borznem kurzu.

Wechselstuben-Actien-Gesellschaft

WIEN, Wollzeile 10. „MERCUR“ WIEN, Strobelg. 2.

Službo išče za strežaja

pri kaki privatni hiši ali kaki drugi pošteni družini. — Kdo? pove opravništvo „Slovenca“.

C. kr. priv. zavarovalnica

„ASSICURAZIONI GENERALI“

(Obečno zavarovalno društvo v Trstu.)

(*Ustanovljeno l. 1831.*)

Jamstveni zaklad družbe	gld.	40,758.238·42
Izza ust. je plačala družba škod za	„	227,371.631·43
Zavarovalno stanje v oddelku zavarovanj življenja 31. dec. 1888	„	116,904.648·39
Premijski listi in premije, ki se bodo v poznejših letih pobrale v odd. zavarovanja zoper požar	„	23,544.053·22

Družba zavaruje:

1. **na človeško življenje v vseh mogočih sostavah.**
2. **Zoper škode po požaru** na cerkvena, graščinska in kmetska posestva, stanovanja in gospodarska poslopja in njihovo vsebino, raznovrstno blago, žetve, les in oglje na prostem, kakor tudi zoper škode vsled podiranja in spravljanja, vsled strele, plinovega razpoka in onega pri parnih kotlih.

   Občinam, cerkvam, samostanom, pobožnim ustanovam in **graščinam** dovoljuje Assicurazioni Generali 20% **odpust** normalne premije.
3. **Zoper škode vsled prevažanja** na blago, pridelke, ladije in druga prevaževalna sredstva mej prevažanjem na morji, rekah, prekopih, jezerih in po suhem s **poštnimi vrednostnimi pošiljatvami vred.**
4. **Zoper škode vsled razbitja** zrcalnih oken in ogledal.
5. **Zoper telesne nezgode** na račun prve splošnje zavarovalne družbe zoper nezgode na Dunaji.
6. **Zoper škodo po toči** na poljske pridelke na račun »Ogerske zavarovalne družbe po toči in protizavarovalne delniške družbe v Budapešti«.

Pri **zavarovalni stroki na življenje** jamčijo zavarovalni pogoji zavarovancu razven drugih prednostij:

veljavnost polic v slučaji **samoumora, dvoboja** itd. po petletnem obstanku;

nezastavljene police **ne morejo ugasniti** po triletnem obstanku;

pravica do obnovljenja (tekom 3 mesecev) polic, ki so ugasnile zaradi neplačevanja zavarovalnin, **popolnoma neodvisno od zdravja** še živečega zavarovanca;

omejitev ničnostih razlogov za slučaj nameravane in dokazane goljufije;

brezplačno razširjenje zavarovalne veljavnosti do zneska 15.000 gld. za slučaj, ko bi bil zavarovanec poklican k **črni vojski**, in sicer po enoletnem obstanku;

zavarovanje ne preneha mej vojskinim službovanjem za zavarovance, ki so člani stalne vojne ali domobranstva, ter se v tem slučaji priračunavajo najnižje dopolnilne premije.

Nevojniki na suhem (uradniki vojaške pošte in brzojava, vojaški zdravniki, vojaški živinozdravniki, vojaški lekarnarji, vojaški duhovniki, računski in intendančni uradniki) **ali vojniki na suhem od feldveblja navzdol ne plačajo dopolnilnih premij, za vojskino zavarovanje** do zneska 3.500 gld., ako je polica že tri leta veljavna.

Zavarovalni oddelek na življenje je popolnoma samostojen. Ima lastno premoženje in je od drugih strok **tako ločen** in **neodvisen**, da tudi slučajna zguba pri zavarovanju zoper požar ali škode pri prevažanju **ne more vplivati na to stroko.**

Družba jamči za olajšave, ki se strinjajo z zdravim trgovinskim poslovanjem, tako pri odmerjanji zavarovalnin, kakor tudi pri likvidaciji škod, katere vedno točno izplačuje. (25)

Glavni zastop v Ljubljani:

C. Tagliapietra,

Gradišče št. 4.

KATOLIŠKA TISKARNA

priporoča

KATOL. TISKARNA.

Sargova glicerinova zobna crema.

Izvrstno sredstvo za lepe svetle zobe.

Po kratki rabi neobhodno potrebno sredstvo za čiščenje zób.

Kalodont.

Od zdravstvenega urada potrjeno.

Prav prilično na popotovanji. Dišeče okrepčevalno.

Neškodljivo celó za najnežnejše zobe.

V Nemčiji, Franciji itd. se rabi že z največjim vspehom, nadalje na dvorih, v najvišjih krogih, kakor tudi v navadni družini.

Dobiva se v **lekarnah** in **parfumerijah** itd. Komad **35 kr.** (5)

Ustanovljeno 1781. leta.

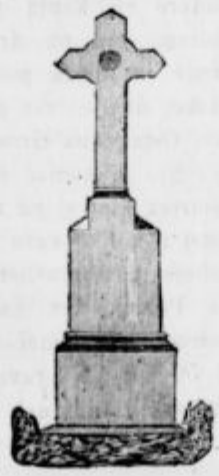

Zalogo najlepših

grobnih spomenikov

ima

Eduard Hauser,

c. in kr. dvorni kamnoseški mojster,

Dunaj, IX., Spitalgasse št. 19[1].

Grobni nakit od granita, **grobno omrežje** in **grobne svetilnice** itd. **Naročila za izdelovanje rakev, prevažanje spomenikov** in vsa v to stroko spadajoča naročila se hitro in najceneje izvršujejo.

(52—4)

Ilustrovani ceniki zastonj in franko.

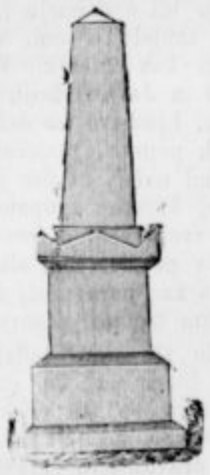

Izdajatelj in za vredništvo odgovoren: **Matija Kolar.**

Tisk „Katoliške Tiskarne“ v Ljubljani.